

Opinia RPO w sprawie wyżywienia osób osadzonych. Korespondencja z Ministerstwem Sprawiedliwości

30.9.2026 - Łukasz Starzewski | Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich Wojciech Brzozowski przedstawił uwagi do projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie wyżywienia osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (nr B971) AKTUALIZACJA 30.09: Resort nie uwzględnił części postulatów przedstawionych przez Rzecznika m.in. powiązania stawek żywieniowych z obiektywnymi wskaźnikami ekonomicznymi lub wprowadzenia obowiązku ich okresowej aktualizacji. Podzielił natomiast stanowisko RPO, że przy ustalaniu rodzaju posiłku nadrzędne znaczenie powinien mieć stan zdrowia osoby osadzonej. W odpowiedzi zastępca RPO Anna Błaszczak-Banasiak podtrzymała stanowisko wyrażone we wcześniejszej korespondencji w sprawie.

Podjęcie prac legislacyjnych ws. zmiany przepisów w zakresie wyżywienia osadzonych należy ocenić pozytywnie, zwłaszcza w kontekście sygnalizowanej przez RPO potrzeby podniesienia minimalnych stawek żywieniowych oraz dostosowania ich do aktualnych realiów ekonomicznych. Projekt odpowiada na zasadniczy problem wskazany w wystąpieniu generalnym RPO – nieadekwatność dotychczasowych stawek minimalnych wobec znacznego wzrostu cen żywności. Realnie utrudnia to od dłuższego czasu przygotowanie posiłków o odpowiedniej jakości.

O ile jednak samo podniesienie minimalnych stawek żywieniowych to krok w dobrym kierunku, o tyle należałoby zbadać, czy skala tej zmiany jest wystarczająca w świetle rzeczywistych uwarunkowań ekonomicznych. Budzi wątpliwości, czy wzrost stawek na poziomie ok. 25% jest w stanie zrekompensować znaczący wzrost cen żywności, jaki nastąpił od czasu wprowadzenia dotychczas obowiązujących kwot. **Zasadne byłoby rozważenie wprowadzenia mechanizmów weryfikacji adekwatności stawek przez powiązanie ich z obiektywnymi wskaźnikami ekonomicznymi (np. wskaźnikiem wzrostu cen żywności publikowanym przez Główny Urząd Statystyczny) lub ustanowienie okresowego obowiązku ich aktualizacji.**

Ponadto projekt koncentruje się przede wszystkim na parametrach ilościowych, takich jak kaloryczność, zawartość składników odżywczych czy minimalna ilość warzyw i owoców, nie przewiduje natomiast rozwiązań skłaniających do poprawy faktycznej jakości posiłków. Tymczasem ustalenia KMPT wskazują, że wymogi formalne mogą być spełniane przy jednoczesnym utrzymywaniu niskiego standardu żywienia, przejawiającego się m.in. monotonią posiłków oraz ograniczonym udziałem świeżych produktów. **W ocenie Rzecznika brak mechanizmów jakościowych może ograniczyć skuteczność projektowanych zmian.**

Projekt przewiduje też możliwość pominięcia wymogów religijnych lub kulturowych przy ustalaniu diety leczniczej. Choć nadrzędność ochrony zdrowia nie budzi wątpliwości, regulacja ta powinna być stosowana w sposób proporcjonalny i wyjątkowy. **W ocenie RPO zasadne byłoby doprecyzowanie, że odstępstwo od wymogów religijnych lub kulturowych powinno następować jedynie w sytuacji rzeczywistej konieczności medycznej oraz po rozważeniu możliwych alternatyw.**

Odpowiedź Ministerstwa Sprawiedliwości

W odpowiedzi Ministerstwo Sprawiedliwości nie podzieliło części uwag przedstawionych przez Rzecznika. Resort nie uwzględnił postulatu powiązania stawek żywieniowych z obiektywnymi wskaźnikami ekonomicznymi lub wprowadzenia obowiązku ich okresowej aktualizacji. Nie zgodził się także na ustanowienie mechanizmów służących ocenie jakości wydawanych posiłków oraz okresowej ewaluacji funkcjonowania nowych przepisów. Ministerstwo wskazało, że proponowane stawki zostały ustalone na podstawie analiz prowadzonych przez Służbę Więzienną, a projekt ma charakter ograniczony i nie wprowadza zmian systemowych.

Resort podzielił natomiast stanowisko RPO, że przy ustalaniu rodzaju posiłku nadrzędne znaczenie powinien mieć stan zdrowia osoby osadzonej. Podkreślił, że zgodnie z projektowanymi przepisami decyzję w tym zakresie podejmuje lekarz, uwzględniając zarówno względy zdrowotne, jak i wymogi religijne lub kulturowe.

Kolejne pismo RPO

W kolejnym piśmie do wiceministra Arkadiusza Myrchy Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich Anna Błaszczak-Banasiak podziękowała za przekazane stanowisko Ministerstwa Sprawiedliwości. Jednocześnie podtrzymała stanowisko przedstawione wcześniej przez RPO w toku prac nad projektem rozporządzenia, wskazując na potrzebę dalszego dialogu i współpracy w celu poprawy warunków bytowych osób pozbawionych wolności oraz skutecznej prewencji tortur i innego okrutnego, niehumanitarnego i poniżającego traktowania albo karania.

KMPT.022.1.2026

<https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-wyzywienie-osadzonych-opinia-sw-odpowiedz>